

Drie intieme vrouwenportretten en de dood

Trouw 17/1-87

door Hans Oranje

HAARLEM - Wie naar de voorstelling 'Tegen de Tachtig' komt kijken van de toneelgroep Mug met de Gouden Tand, wordt al meteen bij het openslaan van de programmafolder verrast: portretten van drie kleine en buitengewoon ernstig kijkende meisjes bliken hem aan. In minuscule lettertjes wordt aangegeven dat het hier gaat om foto's uit de archieven van respectievelijk M. D., S. d. B. en M. Y.

De toeschouwer betreedt de zaal waar de voorstelling gespeeld wordt en neemt het toneelbeeld van Hans Klasema vast in zich op.

Drie werktafels, beladen met stapeltjes boeken en bandrecorder of typemachine, een flinke rommel van paperassen en prullana. Intrigerend zijn de drie bordpapieren koningskronen op de tafels, de stukken scheepskabel die op de grond rond de bureaus zijn gedrapeerd, en vooral een reusachtig groot pak dat aan de zoldering hangt: wellicht een gemummificeerd lijpaard, in lakens verpakt?

Het zaallicht gaat uit, en vrijwel direct achter de laatst binnengekomen bezoeker komen drie, opgewekt 'bonjour!' roepende actrices op Joan Nederlof, Margareet Teeuwen en Mouna Goeman Borgesius. De voorstelling in de regie van Jan

Ritsema is begonnen. De manier waarop de drie zijn gekapt, geschminkt en aangekleed, en anders wel de teksten die ze uitspreken, maken gaandeweg duidelijk waar de initialen uit het programma voor staan. De teksten zijn ontleend aan het literaire werk van drie contemporaine Franse schrijfsters, op dit moment hoogbejaard of al gestorven: Marguerite Duras, Simone de Beauvoir en Marguerite Yourcenar.

Contouren

In de vorige productie van Mug met de 'Gouden Tand' speelden de drie actrices 'Om Eleanor', ook in de regie van Ritsema. Die voorstelling ging om een persoon uit de litera-

tuur, de schrijfster Virginia Woolf. Door de duidelijke onderverdeling naar 'jaartallen', kon je als toeschouwer de voorstelling begrijpelijk nog enigszins organiseren, door te denken dat je een beeld van Woolf kreeg aangeboden. Bij 'Tegen de Tachtig' is dat niet het geval. Aan de persoonlijkheden van de drie schrijfsters of aan hun levensgeschiedenis wordt nauwelijks gerefereerd.

Wat je ziet en hoort, is een opeenvolging van portretten waar de schrijfsters heel vaag hun contouren aan hebben gegeven. Tegen de achtergrond van een zeer dwingend, monotone melodie die uit de bandrecorder van Teeuwen komt,

spelen de drie alleen of in combinatie hun teksten - en vooral zichzelf. Het gaat over alles en niets tegelijk, het is bij vlagen oergeestig, soms heel pijnlijk, en bijna nooit droevig. Toch gaat het om de leegte, die langzaam bezit neemt van drie overvolle levens. Hoe hard je ook moet hulen, op een gegeven ogenblik snuit je je neus, zegt Nederlof/Duras, en Borgesius/Yourcenar voert met haar dik opgestopte, proppege gestalte een allersierlijkst benenballet op haar bureaustoel uit. De voorstelling klimt als het ware via de literaire anekdotes in de levende individualiteit van de actrices naar iets als portret van een vrouw dat, even anoniem als een schilderij

met die titel, de beschouwer ontroert of begeistert - of hem onverschillig laat. Dat is ook wat de toneelvoorstelling onderscheidt van het schilderij: wie het wil ervaren, moet nu gaan kijken.

Te zien: Haarlem, Toneelschuur op 17, 20 en 21 januari (op deze laatste datum ook lunchvoorstelling om 13 uur); Leiden, Laktheater op 23 en 24; Arnhem, Kleine Zaal op 27; Alkmaar Provadha 29 en Den Bosch, theater Bis op 31 januari. Rotterdam, De Laetere van S. op 7 februari; Amsterdam, De Brakke Grond 9 tot 14 en 17 tot 21 februari.